



## Informacija

# Interakcija između nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRIs) i sistema ugovornih organa Ujedinjenih nacija

### Indeks

1. Uvod.....	2
2. Međunarodni okvir ljudskih prava .....	2
3. Ugovorni organi i NHRIs.....	4
3.1 Podnošenje izvještaja ugovornim organima .....	5
3.2 Podnošenje pisanih informacija.....	7
3.3 Doprinos listi pitanja prije slanja izvještaja.....	7
3.4 Formalno razmatranje izvještaja države - učešće na sjednici ugovornog organa .....	8
3.5 Usmena prezentacija predstavnika ICC Ženeva .....	9
3.6 Postupak ispitivanja.....	9
3.7 Postupak podnošenja žalbe.....	10
3.8 Distribucija i praćenje zaključnih opaski .....	11
3.9 Bolji angažman s ugovornim organima – nacrt usklađenog pristupa .....	12
4. Praktične informacije o ugovornim organima .....	13
4.1. Vijeće za ljudska prava (Vijeće za ljudska prava - HRCttee).....	13
4.2. Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR):.....	13
4.3. Komitet za ukidanje rasne diskriminacije (CERD):.....	14
4.4. Komitet za ukidanje diskriminacije žena (CEDAW): .....	15
4.5. Komitet protiv torture (CAT):.....	15
4.5.1 OPCAT- Potkomitet za prevenciju torture (SPT):.....	16
4.6. Komitet za prava djeteta (CRC):.....	17
4.7. Komitet za radnike migrante (CMW):.....	18
4.8. Komitet za prava lica s invaliditetom (CRPD):.....	18
4.9. Komitet za prisilne nestanke (CED):.....	19
4.10. Međukomitetski sastanci.....	19
5. Opšte kontaktne informacije.....	20

# NHRIs i ugovorni organi

## 1. Uvod

Jedan od ciljeva Kancelarije Visokog komesarijata za ljudska prava (OHCHR) je pružanje pomoći u uspostavi i jačanju nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRIs) kao nezavisnih institucija usaglašenih s Pariskim principima. OHCHR također podstiče i podržava učešće takvih institucija u međunarodnim forumima ljudskih prava što obuhvata i sistem ugovornih organa Ujedinjenih nacija i Vijeće za ljudska prava u cilju efikasnijeg praćenja i ostvarivanja međunarodnih normi ljudskih prava na nacionalnom nivou.

Odsjek za nacionalne institucije i regionalne mehanizme OHCHR-a (NIRMS), zajedno s pripadajućim sekretarijatima ugovornih organa sarađuju u cilju olakšanja interakcije NHRIs s ugovornim organima Ujedinjenih nacija, između ostalog i obezbjeđenjem učešće NHRI kroz metode rada ugovornih organa i njihova pravila postupka, davanjem informacija nacionalnim institucijama za ljudska prava o rasporedu sjednica ugovornih organa, pozivanjem NHRIs da učestvuju i daju informacije, te vođenjem seminara za obuku. NIRMS također daje informacije ugovornim organima o nacionalnim institucijama za ljudska prava u zemljama čiji se izvještaji razmatraju na njihovim sjednicama.

Ova informacija ima za cilj da pruži praktične informacije onim nacionalnim institucijama za ljudska prava koje žele da imaju pristup sistemu ugovornih organa Ujedinjenih nacija. U njoj je kratki pregled sistema ugovornih organa Ujedinjenih nacija i raznih mogućnosti interakcije NHRI s ugovornim organima radi bolje zaštite i promocije ljudskih prava na nacionalnom nivou. Metode rada i pravila postupka ugovornih organa koji su relevantni za učešće nacionalnih institucija za ljudska prava također su obuhvaćeni ovim pregledom da bi poslužile kao putokaz onim NHRIs koje žele da učestvuju ili da dostave informacije za sjednice ugovornih organa.

## 2. Međunarodni okvir ljudskih prava



Osnivanjem Ujedinjenih nacija 1945. godine, odmah po završetku drugog svjetskog rata, *"promocija i podsticanje poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve, bez obzira na rasu, pol, jezik ili vjeru"* postaju stubovi na kojima počiva međunarodna zajednica.



Povelja Ujedinjenih nacija iz 1945. godine proglašava promociju i podsticanje poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve kao jedan od ciljeva postojanja Ujedinjenih nacija. Uz energičnu podršku Eleanor Roosevelt, zajedno s ličnostima kao što su René Cassin, Charles Malik, Peng Chun Chang i John Humphrey, države su, po prvi put, htjele da donesu jedan dokument s nabrojanim osnovnim pravima i slobodama koje pripadaju svima samim time što su ljudska bića. Ovi naponi su rezultirali Univerzalnom Deklaracijom o ljudskim pravima koju je Generalna skupština jednoglasno usvojila 10. decembra 1948. godine koji je od tada postao Dan ljudskih prava. Ovaj dokument koji se smatra "zajedničkim

standardom koji treba da ostvare svi narodi i sve nacije", donosi široki opseg prava koja pokrivaju sve aspekte života. Njegov prvi član na poznat način opisuje ideju osnovnih ljudskih prava: "Svi ljudi su rođeni slobodni, s jednakim dostojanstvom i pravima."

Nakon Univerzalne deklaracije uslijedile su dvije konvencije koje su postale obavezujući principi Deklaracije. Usvojene kao međunarodni ugovori, dakle obavezujući, ove konvencije precizno navode i proširuju prava koja sadrži Deklaracija. Međunarodnu Konvenciju o građanskim i političkim pravima (ICCPR) i Međunarodnu Konvenciju o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR) usvojila je Generalna skupština 1966. godine.

Deklaracija, zajedno s ove dvije konvencije, često se nazivaju "Međunarodna povelja o ljudskim pravima".

Međunarodna Povelja o ljudskim pravima je dopunjena specifičnim obavezujućim instrumentima koje se bave specifičnim situacijama ljudskih prava.

Postoji devet [glavnih međunarodnih ugovora o ljudskim pravima](#), a to su:

- (i) Međunarodna Konvencija o građanskim i političkim pravima (ICCPR - usvojena 1966., stupila na snagu 1976. godine)
- (ii) Međunarodna Konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD – usvojena 1965., stupila na snagu 1969.);
- (iii) Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW – usvojena 1979., stupila na snagu 1981.);
- (iv) Međunarodna Konvencija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR- usvojena 1966., stupila na snagu 1976.)
- (v) Konvencija protiv torture i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka i kazni (CAT – usvojena 1984., stupila na snagu 1987.);
- (vi) Konvencija o pravima djeteta (CRC – usvojena 1989., stupila na snagu 1990.);
- (vii) Međunarodna Konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica (CMW – usvojena 1990., stupila na snagu 2003.);
- (viii) Međunarodna Konvencija o pravima lica s invaliditetom (CRPD- usvojena 2006., stupila na snagu 2008.)
- (ix) Međunarodna Konvencija za zaštitu svih lica od prisilnih nestanaka (ICPED - usvojena 2006., stupila na snagu 2010.)

Ugovori o ljudskim pravima nameću zakonsku obavezu zemaljama-članicama da promovišu i štite ljudska prava na nacionalnom nivou. Kada država prihvati neki od ovih ugovora putem ratifikacije, pristupanja ili nasljeđivanja, ona preuzima zakonsku obavezu primjene prava koja donosi taj ugovor. Provođenje devet glavnih ugovora o ljudskim pravima prati deset organa monitoringa ugovora o ljudskim pravima. Ugovorni organi su komiteti nezavisnih stručnjaka koji prate primjenu odredaba glavnih ugovora o ljudskim pravima od strane država. Svaki komitet se sastoji od nezavisnih stručnjaka (njihov broj varira od 10 do 25) priznatih po svojoj stručnosti na polju ljudskih prava i koje zemlje-članice imenuju i biraju na obnovljivi mandat od četiri godine. Slijede ključni komiteti ugovora o ljudskim pravima:

1. Vijeće za ljudska prava (Vijeće za ljudska prava - VLJP /HRCttee) ;
2. Komitet za ukidanje rasne diskriminacije (CERD);
3. Komitet za ukidanje diskriminacije žena (CEDAW);
4. Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR);
5. Komitet protiv torture i njegov potkomitet za prevenciju (CAT);
6. Potkomitet za prevenciju torture (SPT)
7. Komitet za prava djeteta (CRC);
8. Komitet za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica (CMW);
9. Komitet za prava lica s invaliditetom (CRPD);
10. Komitet za prisilne nestanke (CED);

*"Ugovorni organi obavljaju određene funkcije u cilju praćenja načina na koji zemlje-članice primjenjuju ugovore o ljudskim pravima. Svi ugovorni organi, osim SPT-a (Potkomiteta za sprečavanje torture), imaju mandat da primaju i razmatraju izvještaje koje države periodično podnose gdje donose detalje o provođenju odredaba ugovora o ljudskim pravima. Oni izdaju smjernice da bi pomogli zemaljama-*

*članicama u pripremi izvještaja, koncipiraju opšte komentare u kojima se tumače odredbe ugovora i organizuju diskusije o temama koje se tiču ugovora”<sup>1</sup>.*

Ugovorni organi se po pravilu sastaju u Kancelariji Ujedinjenih nacija u Ženevi mada Komitet za ljudska prava i CEDAW obično jednu od svojih sjednica održavaju u Njujorku. Svim ugovornim organima podršku pruža Odjeljenje za ugovore o ljudskim pravima pri OHCHR-u u Ženevi.

OHCHR je izradio faktografski letak s podacima koji sadrži detaljne informacije o nekim gore spomenutim ugovornim organima, zatim su te informacije još detaljnije navedene u letku UN-a koji se zove Ujedinjene nacije faktografija br. 30 / UN Fact Sheet no. 30, Sistem ugovora o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija: Uvod u glavne ugovore o ljudskim pravima i ugovorne organe.

### **3. Ugovorni organi i NHRIs**

Jedna od ključnih uloga NHRIs, kako je to navedeno u Pariskim principima, je interakcija s međunarodnim mehanizmima za ljudska prava i promocija ratifikacije ugovora o ljudskim pravima<sup>2</sup>. Nacionalne institucije za ljudska prava imaju dužnost da daju doprinos izvještajima koje države moraju predati organima i komitetima Ujedinjenih nacija i regionalnim institucijama u skladu s njihovim ugovornim obavezama i, po potrebi, da izraze mišljenje o tome uz poštovanje njihove nezavisnosti<sup>3</sup>.

Pariski principi sadrže određene odredbe o tome šta NHRIs mogu uraditi na međunarodnom nivou, kao npr. podsticanje država da ratifikuju relevantne ugovore, promocija i zaštita ljudskih prava na nacionalnom nivou, doprinos procedurama izvještavanja i saradnja s međunarodnim i regionalnim organima. Stoga, Pariski principi donose komplet smjernica koje se tiču angažmana NHRI s međunarodnim sistemom ljudskih prava jer je ovaj angažman od suštinskog značaja za odgovarajuće bavljenje zaštitnim mandatom nacionalnih institucija.

Međunarodni koordinacioni komitet nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava, na preporuku svog Potkomiteta za akreditacije usvaja Opšte primjedbe koje imaju za cilj da budu putokaz nacionalnim institucijama za ljudska prava u primjeni Pariskih principa. Jedna Opšta primjedba od velikog značaja za ugovorne organe Ujedinjenih nacija navodi sljedeće:

*1.4 Interakcija s međunarodnim sistemom ljudskih prava: Potkomitet (...) naglašava značaj angažmana nacionalnih institucija za ljudska prava s međunarodnim sistemom ljudskih prava, posebno Vijećem za ljudska prava i njegovim mehanizmima (nosioci mandata Specijalnih procedura) i organima ugovora o ljudskim pravima. To znači da nacionalne institucije za ljudska prava generalno daju ulazne informacije, učestvuju u ovim mehanizmima za ljudska prava i prate na nacionalnom nivou preporuke koje proističu iz međunarodnog sistema ljudskih prava (...).*

Stoga se NHRIs i ugovorni organi angažuju čineći jednu simbiozu gdje ugovorni organi izdaju preporuke koje imaju za cilj jačanje NHRIs, dok NHRIs učestvuju u procesu izvještavanja i daju relevantne informacije u postupku monitoringa izvršavanja ugovora o ljudskim pravima. NHRIs takođe igraju značajnu ulogu u praćenju izvršenja preporuka ugovornih organa pomažući tako međunarodnom sistemu ljudskih prava i primjenu međunarodnih standarda na domaćem terenu.

Trenutno su status koji imaju NHRIs i priroda njihovog učešća različiti. Svaki ugovorni organ ima svoja pravila postupka, metode rada, opšte komentare ili uspostavljenju praksu. Trenutno tri komiteta imaju

<sup>1</sup> UN faktografija br. 30, Sistem ugovora o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija: Uvod u ključne dokumente ljudskih prava i ugovornih organa, str. 27.

<sup>2</sup> Rezolucija GS 48/134, stav 3(d).

<sup>3</sup> Rezolucija GS 48/134, stav 3(d).

opšte komentare o NHRIs: Komitet o pravima djeteta<sup>4</sup>, Komitet o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima<sup>5</sup> i Komitet za ukidanje rasne diskriminacije<sup>6</sup>. CERD je formalizovao učešće NHRIs u svojim metodama rada i pravilima postupka<sup>7</sup>.

Uopšteno, NHRIs treba da daju doprinos izvještajima zemalja-članica, između ostalog i kroz konsultacije i komentare na zvanični izvještaj države, izradu izvještaja iz sjene /izvještaja NHRI; davanje usmenih prezentacija u radnim grupama prije sjednice ugovornog organa, uz slanje pisane informacije prije zvaničnog ispitivanja izvještaja države. Ugovorni organi primaju od nacionalnih institucija za ljudska prava, nevladinih organizacija i agencija UN-a informacije o primjeni odredaba svojih preporuka od strane zemalja-članica.

### **Neke mogućnosti interakcije NHRI s ugovornim organima mogu se ovako rezimirati:**

Iako postoje razlike u postupku koji je usvojio svaki komitet prilikom razmatranja izvještaja države, sljedeće osnovne faze su zajedničke za sve ugovorne organe. Bilo bi korisno da nacionalne institucije za ljudska prava budu upoznate s njima prije nego što se upuste u interakciju s ugovornim organom da bi odredile u kojoj tački učestvuju u postupku.

#### **3.1 Slanje izvještaja ugovornim organima**

Jedan broj zemalja kasni s izvještajima ugovornim organima. NHRIs mogu podsticati državu da ispuni svoju obavezu izvještavanja. Zaista, najnovije studije su pokazale da zemlje koje imaju nacionalnu instituciju za ljudska prava za jednu trećinu više ispunjavaju obavezu podnošenja izvještaja od onih koje nemaju nacionalnu instituciju za ljudska prava. Nadalje, države s nacionalnim institucijama za ljudska prava imaju tendenciju slanja više izvještaja ugovornim organima ljudskih prava gdje je postotak izvještavanja za 20% viši nego kod zemalja koje nemaju NHRIs<sup>8</sup>.

NHRIs treba da se upoznaju sa smjernicama ugovornih organa i da pomognu vlastima u njihovom razumijevanju i praćenju prilikom izrade periodičnih izvještaja. U tom smislu, NHRIs mogu takođe obučavati državne zvaničnike o postupku izvještavanja, prikupljanju podataka za izvještaje i drugim relevantnim pitanjima koja se tiču postupka izvještavanja.

Zemlja-članica mora dostaviti sveobuhvatan inicijalni izvještaj o određenom ugovoru godinu dana nakon njegovog stupanja na snagu. (2 godine u slučaju CRC i ICESCR), a zatim periodično kako to zahtijeva pojedini ugovor. Na primjer, period izvještavanja naveden u ICCPR-u (Međunarodna Konvencija o građanskim i političkim pravima), CEDAW-u (Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena), i CAT-u je svake četiri godine, dok CMW (Međunarodna Konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica) predviđa period od 5 godina.

Na nacionalnom nivou, NHRIs mogu učestvovati u diskusijama i konsultacijama s raznim akterima što obuhvata i nevladine organizacije i zemlje-članice u pripremi državnog izvještaja. Konsultacije mogu biti u raznim oblicima. Zemlja-članica može takođe pozvati NHRI i NVO na konsultacioni sastanak ili zatražiti od njih pisano mišljenje ili komentar. NHRIs mogu učestvovati u konsultaciji i dati povratnu informaciju za izvještaj države i obezbijediti da njihovi komentari i mišljenja data u procesu konsultacija budu

<sup>4</sup> GC (Generalni komentar) br. 2, [http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC2\\_en.doc](http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC2_en.doc)

<sup>5</sup> GC br. 10, <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cescr/comments.htm>

<sup>6</sup> GC br. 17, [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/4872085cc3178e3bc12563ee004beb99?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/4872085cc3178e3bc12563ee004beb99?Opendocument)

<sup>7</sup> <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/workingmethods.htm#B> i

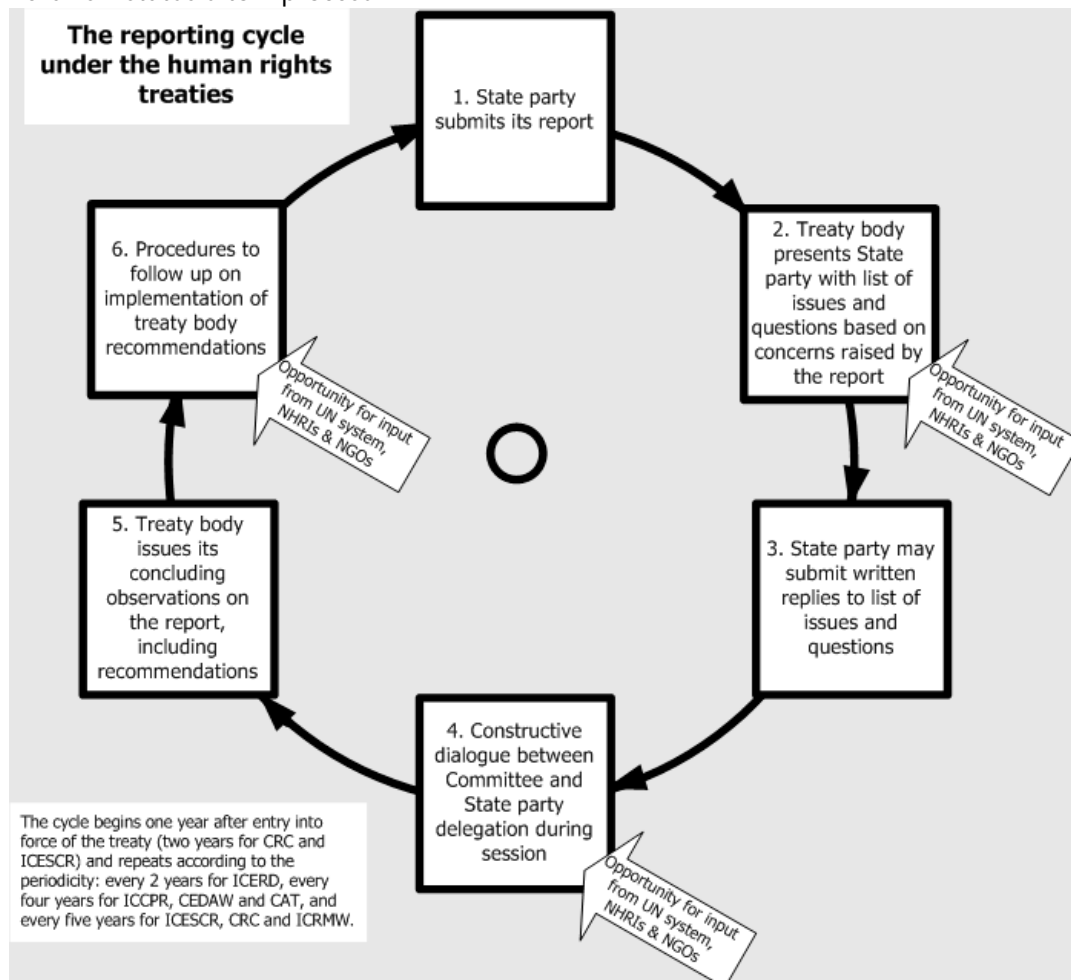
[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/cb35dcd69a1b52a3802564ed0054a104?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/cb35dcd69a1b52a3802564ed0054a104?Opendocument)

<sup>8</sup> CARDENAS, Sonia. *Adaptivne države: Proliferacija nacionalnih institucija za ljudska prava*. Centar za ljudska prava Carr, radni politički dokument T-01-04, p. 19.

uvršteni u konačni izvještaj, NHRIs mogu imati podatke i statistike iz istraživanja koja vrše o stanju ljudskih prava. Međutim, NHRIs treba uvijek da zadrže svoj nezavisni status u tom procesu.

### Šta činiti:

- Biti upoznat s rasporedom izvještavanja relevantnog ugovornog organa. Odjeljenje za nacionalne institucije i regionalne mehanizme redovno šalje informacije o tome, a one se takođe mogu naći na web stranici OHCHR-a: [www.ohchr.org](http://www.ohchr.org).
- Biti upoznat s postupkom podnošenja izvještaja relevantnom ugovornom organu i takođe se pozvati na "Usklađene smjernice o podnošenju izvještaja na osnovu međunarodnih ugovora o ljudskim pravima što obuhvata i smjernice o osnovnom dokumentu i specifičnim dokumentima na koje se odnosi pojedini ugovor o ljudskim pravima". (<http://www.ohchr.org>).
- Biti upoznat s opštim komentarima ugovornog organa general i zaključnim opažanjima s prethodnih razmatranja koja se nalaze na web stranici koja se odnosi na dotičnu državu.
- Pregledati nacrt izvještaja države i dati komentare u formatu navedenom u smjernicama za izvještavanje. Ako se od vaše NHRI traži da date mišljenje u pisanom obliku možete razmotriti mogućnost objavljivanja tog mišljenja ili konsultacije s drugim akterima. Važno je NHRIs uvijek zadrži svoj nezavisni status u tom procesu.



**(Legenda: 1. Država-potpisnica podnosi izvještaj, 2. Ugovorni organ dostavlja državi-potpisnici listu tema i pitanja na osnovu bojazni izraženih u izvještaju (prilika za ulazne informacije iz sistema UN-a, NHRIs i nevladinih organizacija), 3. Država-potpisnica može dostaviti pisane odgovore na listu tema i pitanja, 4. Konstruktivni dijalog između Komiteta i delegata države-potpisnice tokom sjednice (prilika za ulazne informacije iz sistema UN-a, NHRIs i nevladinih organizacija), 5. Ugovorni organ daje zaključne napomene o izvještaju koje obuhvataju i preporuke, 6. Postupak praćenja primjene**

preporuka ugovornog organa (prilika za ulazne informacije iz sistema UN-a, NHRIs i nevladinih organizacija)

**Ciklus počinje godinu dana nakon stupanja na snagu ugovora (2 godine u slučaju CRC i ICESCR) i ponavlja se u određenim periodima: svake dvije godine za ICERD, svake četiri godine za ICCPR, CEDAW i CAT i svakih pet godina za ICESCR, CRC i ECRMW).**

### 3.2 Podnošenje pisane informacije

NHRIs, s njihovim stručnim znanjem i poznavanjem prilika na terenu, u dobroj su poziciji da procjenjuju u kojoj mjeri njihove države poštuju ugovore o ljudskim pravima. U svojim metodama rada ugovorni organi pozdravljaju izvještaje NHRIs u cilju dobijanja pouzdanih informacija prije razmatranja izvještaja države. *“Ugovorni organi koji izrađuju pokazatelje za proces izvještavanja mogu iskoristiti stručno znanje NHRIs kod procjene pogodnosti i kvaliteta određenog pokazatelja za datu zemlju”<sup>9</sup>.*

U zavisnosti od toga kada se dostavi informacija, pitanja koja pokrenu ove organizacije mogu biti uvrštena u listu pitanja ili mogu dati širi kontekst pitanjima koja postavljaju članovi delegacije pri susretu s državnim delegacijom. U svjetlu raspoloživih informacija komitet razmatra izvještaj.

U mnogim slučajevima, kada državni izvještaj ne odražava komentare i primjedbe koje su dale NHRIs i nevladine organizacije i kada ne sadrži informacije o stanju ljudskih prava relevantne za ugovor koji je sklopila dotična zemlja, NHRIs mogu dostaviti paralelni/NHRI izvještaj relevantnom ugovornom organu, nezavisno ili uz učešće građanskog društva.

#### Šta činiti:

- Konsultovati web stranicu OHCHR-a i pogledati izvještaj države-potpisnice.
- Za izvještaj NHRI preporučuje se da bude u istom formatu i prema istoj hronologiji kao i državni izvještaj. To čini izvještaj razumljivijim.
- NHRIs mogu poslati svoj izvještaj sekretarijatu ugovornog organa, a jedan primjerak NIRMS-u. Neki ugovorni organi određuju rokove za dostavljanje paralelnog izvještaja, a neki ne. Preporučuje se u svakom slučaju da se izvještaj dostavi dovoljno rano da bi se ostavilo vremena za pregled što članovima ugovornog organa omogućava dovoljno vremena da pažljivo razmotre izvještaj.

### 3.3 Doprinos listi pitanja prije izvještavanja

Prije sjednice na kojoj komitet razmatra izvještaj države-potpisnice komitet priprema listu pitanja koja se dostavlja državi-potpisnici. Država-potpisnica obično šalje svoje odgovore na ovu listu u pisanom obliku, ovi odgovori se stavljaju na web stranicu OHCHR-a.

Lista pitanja je prilika za komitet da od države-potpisnice zatraži dodatne informacije kojih eventualno nema u izvještaju ili za koje članovi komiteta smatraju da su važna za njih da bi mogli da procijene stepen primjene dotičnog ugovora o ljudskim pravima u datoj državi-potpisnici. Lista pitanja takođe omogućava komitetu da počne s procesom postavljanja detaljnijih pitanja državi-potpisnici o specifičnim pitanjima koja pokreće izvještaj, a koja su od posebnog značaja za članove komiteta. To omogućava delegaciji države-potpisnice da se pripremi za dijalog s komitetom. U zavisnosti od ugovornog organa, nacrt liste pitanja pravi se na na radnoj grupi koja priprema sjednicu neposredno prije ili poslije redovne sjednice ili tokom plenarne sjednice. Država-potpisnica može dostaviti odgovore na listu tema i pitanja u pisanoj formi. Pisani odgovori su dodatak izvještaju i posebno su važni kada je vremenski period između datuma kada je izvještaj prvobitno dostavljen i datuma kada komitet konačno bude u stanju da ga

---

<sup>9</sup> *Uloga nacionalnih institucija za ljudska prava u procesima ugovornih organa Ujedinjenih nacija*. Publikacija Instituta za ljudska prava Njemačke, 2007, str. 39.



razmatra. NHRIs mogu davati komentare na listu pitanja prilikom njenog slanja državi-potpisnici i mogu davati usmene i pismene podneske ugovornom organu u vezi s listom pitanja.

CERD je usvojio tzv. listu tema na koje nije potrebno odgovarati. Izvještač za određenu zemlju šalje državi-potpisnici kratku listu tema u cilju usmjeravanja i fokusiranja dijaloga između delegacije države-potpisnice i Komiteta tokom razmatranja izvještaja te zemlje.

#### Šta činiti:

- Konsultovati web stranicu relevantnog ugovora o ljudskim pravima gdje je lista pitanja i druge relevantne informacije;
- Obično vam sekretarijat ugovornih organa pošalje email ili zvanično pismo pozivajući vas da dostavite informacije s linkom na listu pitanja;
- Ako želite da prisustvujete molimo da obavijestite sekretarijat ugovornog organa i NIRMS da bi oni mogli pomoći u dobijanju akreditacije;
- poslati informacije ugovornom organu na vrijeme (rokovi su različiti za svaki ugovorni organ).

CEDAW, CESCR i CRC zasjedaju jednu sedmicu, radna grupa prije sjednice priprema listu tema i pitanja u odnosu na izvještaj država-potpisnica čiji će izvještaji biti razmatrani u bliskoj budućnosti. Komitet za ljudska prava ovo povjerava radnim grupama za izvještaje država-potpisnica koje se sastaju na sjednici koja prethodi sjednici na kojoj se razmatra izvještaj države-potpisnice. Većina komiteta imenuju jednog od svojih članova za izvještača i on rukovodi pripremom liste pitanja za određenu zemlju.

Na primjer, CESCR, CEDAW i CRC pozdravljaju pisane informacije od NHRIs i građanskog društva na sjednici radne grupe za pripremu liste pitanja. CRC zahtijeva da se pisana informacija dostavi dva mjeseca prije sjednice radne grupe koja priprema glavnu sjednicu. Akteri građanskog društva, uključujući i NHRIs, akademske institucije i stručna udruženja mogu takođe dostaviti pisane informacije izvještačima koji izvještavaju Komitet protiv torture o stanju u državama-potpisnicama, kao i radnim grupama Komiteta za ljudska prava – CRC. Sekretarijat Komiteta za ljudska prava zahtijeva da ove informacije budu dostavljene dva i po mjeseca prije sjednice na kojoj se treba usvojiti lista pitanja da bi se obezbijedilo njihovo razmatranje.

### **3.4 Formalno razmatranje izvještaja: konstruktivni dijalog između ugovornog organa i države-potpisnice**

Svi ugovorni organi ustalili su praksu pozivanja država-potpisnica da pošalju delegaciju da prisustvuje sjednici na kojoj komitet razmatra njihov izvještaj da bi mogli odgovoriti na pitanja članova komiteta i dati dodatne informacije o naporima države da primijeni odredbe relevantnog ugovora o ljudskim pravima. Ova procedura nije u kontroverzna jer komitet ne presuđuje državi-potpisnici. Njegov je cilj da se upusti u konstruktivan dijalog da bi pomogao državi-potpisnici da što efikasnije provede ugovor u praksi.

Neki ugovorni organi mogu nastaviti razmatranje izvještaja države-potpisnice bez delegacije, dok drugi zahtijevaju da ona bude prisutna.

CERD i CMW su uključili NHRIs u svoje zvanične sjednice. NHRIs imaju priliku da daju izjavu tokom zvaničnog razmatranja izvještaja države ako njena delegacije nema primjedbi na to. Ovakvu priliku nemaju nevladine organizacije. Kod CERD-a pravila postupka dopuštaju da se NHRIs sa statusom A mogu obratiti komitetu o pitanjima koja se odnose na dijalog države-potpisnice i Komiteta na zvaničnim sastancima u nezavisnom kapacitetu i s posebnim mjestom za sjedenje u sali.



Drugi ugovorni organi dopuštaju da NHRIs prisustvuju u svojstvu posmatrača, ali mogu zvanično stupati u interakciju na pripremnim sjednicama, kao i na neformalnim ili privatnim sjednicama. U dnevnom redu ugovornih organa obično se za ovo predvidi posebno vrijeme.

#### Što činiti:

- Za NHRIs koje dostavljaju informacije ili daju izjave prije sastanka, konsultovati web stranicu OHCHR-a i upoznati se sa sadržajem izvještaja države-potpisnice.
- Kontaktirati sekretarijat dotičnog ugovornog organa u vezi s akreditacijom za prisustvo sastanku i radi dobijanja vremena u dnevnom redu. Ugovorni organi obično unaprijed pošalju pisma kojima pozivaju NHRIs da učestvuju na sjednici.

### **3.5 Usmene prezentacije Komitetu putem predstavnika ICC-a u Ženevi:**

Međunarodni koordinacioni komitet nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava (ICC) ima predstavnika lociranog u Ženevi koji predstavlja nacionalne institucije za ljudska prava sa statusom A na sjednicama ugovornih organa ili Vijeća za ljudska prava ako dotična NHRI ne može pojedinačno prisustvovati. Ako neka NHRI želi da predstavnik ICC-a u Ženevi da prezentaciju u njeno ime, ta NHRI može kontaktirati predstavnika ICC-a u Ženevi /NIRMS. Oni zatim kontaktiraju sekretarijat dotičnog ugovornog organa i predstavnik ICC-a u Ženevi pravi aranžmane s njim u ime NHRI. NHRI treba zatim da pošalje predstavniku ICC-a u Ženevi izjavu u pisanoj formi prije sjednice (vidjeti kontaktne detalje na str. 21).

### **3.6 Postupak ispitivanja**

Pet ugovornih organa — Komitet protiv torture, Komitet za ukidanje diskriminacije žena, Komitet za prava lica s invaliditetom, Komitet za prisilne nestanke i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna (kada relevantni Opcioni Protokol stupi na snagu) može, na svoju inicijativu, početi ispitivati da li su dobili pouzdane informacije koje sadrže čvrsto utemeljene navode o ozbiljnim, krupnim i sistematskim povredama Konvencije u državi-potpisnici.

Postupak ispitivanja može se vršiti samo ako država priznaje nadležnost relevantnog komiteta u tom pogledu. Stoga NHRIs treba da podstiču države koje nisu prihvatile postupak ispitivanja da to učine i dostavljaju informacije kada se postupak ispitivanja uspostavi.

Ugovorni organi kao što su CAT (čl. 20) i CEDAW (članovi 8-10 OP-CEDAW-a) uspostavili su postupak ispitivanje već u odnosnoj Konvenciji i njenim opcionim protokolima:

*“ Ukoliko Komitet dobije pouzdane informacije u kojima se ukazuje na to da se mučenje sistematski praktikuje na teritoriji države-potpisnice, Komitet će pozvati tu državu da sarađuje na ispitivanju informacija i u tom cilju će peti svoje viđenje (čl. 20-1 CAT-a).”*

*“ “ Ukoliko Komitet dobije pouzdane informacije u kojima se ukazuje na ozbiljno ili sistematsko kršenje prava utvrđenih Konvencijom od strane države potpisnice, Komitet će pozvati tu državu da sarađuje (...)” (čl.8-1 OP-CEDAW-a)“.*

*“ Uzevši u obzir sve opservacije koje države potpisnice mogu dostaviti, kao i sve druge pouzdane informacije koje bude imao na raspolaganju, Komitet može da odredi jednog ili više od svojih članova da sprovedu ispitivanje i da hitno podnesu izveštaj Komitetu. Kada to bude garantovano i uz pristanak države potpisnice, ispitivanje može da uključi i posetu njenoj teritoriji. (čl. 8-2 OP-CEDAW-a).”*

Postupak je opcion za države-potpisnice: ugovorni organ može razmatrati žalbe koje se odnose na državu-potpisnicu samo ako je ona izričito priznala nadležnost ugovornog organa u tom pogledu bilo izjavom prema određenom članu ugovora ili prihvatanjem relevantnog opcionog protokola.

#### Šta činiti:

- Provjeriti da li je država dala izjave u odnosu na nadležnost ugovornih organa da primaju pojedinačne dopise i/ili provjeriti bazu podataka ugovornih organa (<http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf>). Ako vaša država još nije priznala nadležnost određenog ugovornog organa u odnosu na dopise i/ili ispitivanje, lobirati kod države da prihvati nadležnost ugovornih organa.
- Upoznati se s postupkom komuniciranja s dotičnim ugovornim organom
- NHRIs mogu naširoko publikovati postupak ispitivanja ugovornih organa.

### 3.7 Postupak podnošenja žalbi

Osam ugovornih organa (HRC, CERD, CAT, CEDAW, , CRPD, CED, CESCR i CMW– (mada odgovarajući instrumenti za posljednja dva nabrojana organa još nisu stupili na snagu) mogu razmatrati žalbe ili dopise koje podnose pojedinci koji smatraju da je određena država-potpisnica prekršila njihova prava. Postupak je opcion tako da države treba da izričito priznaju nadležnost komiteta da prima žalbe. NHRIs treba da ohrabre države da prizna nadležnost komiteta da rješava žalbe. Pojedinačne žalbe ili peticije obrađene su u dijelu pod naslovom “ Postupak komunikacije.”

NHRIs mogu obavijestiti žrtve o postupku i senzibilisati ih u tom pogledu. NHRIs mogu takođe podnositi žalbe u ime pojedinaca ili grupa.

Postupak komunikacije definisan je u ovim konvencijama i njihovim opcionim protokolima na sljedeći način:

- Pojedinci moraju prethodno iscrpiti lokalne lijekove. Drugim riječima, pojedinac mora ispitati raspoložive pravne lijekove u dotičnoj državi što obuhvata i pravo na žalbu vrhovnom sudu. Ovaj uslov može se ublažiti kada: (i) ne postoji zakonski proces u toj zemlji kojim se štite prava koja su navodno prekršena, (ii) pristup pravnom lijeku putem lokalnih sudova bude uskraćen ili onemogućen, (iii) dođe do nerazumnog odlaganja ročišta za iznošenje žalbe, (iv) postoji dosljedna šema ili masovna kršenja ljudskih prava koja svaku mogućnost korištenja pravnog lijeka čine besmislenim, (v) raspoloživi lijekovi očigledno ne mogu donijeti efikasno obeštećenje žrtvama.
- Dopisi ne smiju biti anonimni i uvredljivi,
- Dopisi moraju sadržavati navodno prekršena prava u odnosu na dotični ugovor o ljudskim pravima,
- Dopisi moraju dolaziti od lica koja žive pod jurisdikcijom države koja je potpisnica dotičnog ugovora o ljudskim pravima,
- Dopisi ne smiju biti predmet tekuće ili bivše istrage/razmatranja u okviru nekog drugog međunarodnog postupka,
- Navodi iz dopisa moraju biti potkrijepljeni.

Budući da konačne odluke u vezi s dopisima koje sadrže žalbe navode načine na koje ugovorni organi provode konvencije u djelo i definišu ljudska prava koja štite te konvencije, NHRIs s njihovom kvazi-sudskom funkcijom mogu se osloniti na jurisprudenciju ugovornih organa prilikom donošenja svojih mišljenja.

## Šta činiti

- § NHRIs mogu obavijestiti žrtve o postupku i senzibilisati ih u tom pogledu. NHRIs mogu takođe podnositi žalbe u ime pojedinaca ili grupa.
- § NHRIs mogu pratiti ocjene ugovornih organa u odnosu na žalbe i pratiti postupke države s tim u vezi. Povrh toga, NHRIs mogu pratiti privremena naređenja ugovornih organa kada postoji rizik od nepopravljivih posljedica.

### **3.8 Distribucija zaključnih primjedbi i praćenje**

NHRIs su značajni akteri u distribuciji i primjeni preporuka ugovornih organa na terenu. One treba da što šire distribuiraju zaključne napomene i podstiču vlasti da ih prevedu na domaće jezike.

Praćenje provođenja zaključnih napomena je važna aktivnost za NHRIs. *NHRIs treba podstaći da same prate postupke UN-a i u pogledu zaključnih napomena i u odnosu na pojedinačne žalbe, te da evidentiraju šta su vlasti napravile u pogledu njih*<sup>10</sup>. *NHRIs, zahvaljujući svom posebnom statusu, svoje intervencije prema vlastima mogu učiniti pitkijima čime podstiču njihovu odgovornost i poštovanje preporuka. Ova uloga je naglašena i krajnje je relevantna u teškim situacijama kada dolazi do prekida u komunikaciji između vlasti i nevladinih organizacija*<sup>11</sup>. U tom smislu, učešće NHRI je od krucijalnog značaja. One mogu: (i) dostaviti paralelni ili izvještaj iz sjene i pojedinačne dopise, (ii) ponuditi svoje stručno znanje u relevantnoj oblasti, (iii) poslužiti kao veza između nacionalnog i međunarodnog nivoa.

Neki ugovorni organi imaju procedure praćenja, dok NHRIs mogu ohrabriti države da dostave informacije ili čak obezbijediti dodatne informacije. NHRIs se još mogu angažovati s izvještačima koji prate provođenje (za one ugovorne organe koji su ih imenovali) i prodiskutovati o pravilnom djelovanju koje je potrebno da bi se u državi podstaklo provođenje preporuka.

NHRIs mogu podržati i biti domaćini sastanaka za praćenje provođenja zaključnih napomena i preporuka ugovornih organa uz učešće parlamenta, pripadnicima ministarstava, javnih organa, nevladinih organizacija i drugih relevantnih aktera građanskog društva. NHRIs se takođe moraju angažovati s članovima parlamenta, pripadnicima ministarstava i drugih relevantnih javnih organa u vezi s primjenom napomena i preporuka.

NHRIs mogu koristiti zaključne napomene kao putokaz u svom radu i zalaganju, jer one daju bogat okvir o najosnovnijim izazovima u zemlji u vezi s ljudskim pravima. NHRIs mogu takođe koristiti preporuke ugovornih organa i njihve opšte komentare za jačanje svog tematskog rada. Mnoge napomene odnose se direktno na NHRIs i one ih trebaju koristiti za jačanje vlastitog kapaciteta.

## Šta činiti

- § Kada ugovorni organ pregleda izvještaj države-potpisnice, provjeriti na sajtu OHCHR-a i pronaći zaključne napomene. One su obično date na jezicima UN-a. Takođe se možete priključiti mejling listi da biste ih periodično dobijali.
- § NHRIs mogu držati sastanke na nacionalnom nivou da bi diskutovali o aktivnostima praćenja zaključnih napomena s nacionalnim akterima.

<sup>10</sup> *Uticaj ugovora o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija na domaćem nivou*. Hag: Kluwer Law International, 2002, str. 42.

<sup>11</sup> *Ispitivanje teorije i prakse odnosa između međunarodnog prava ljudskih prava i domaćih aktera*. Iz: *Leiden Journal of International Law*, n. 22, 2009, str. 187.

### **3.9 Poboljšanje angažmana s ugovornim organima – nacrt usaglašenog pristupa**

Učesnici iz nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRIs), ugovorni organi i građansko društvo susreli su se u Berlinu, Njemačka, 23. i 24. novembra 2006. godine da bi prodiskutovali interakciju između NHRIs i ugovornih organa. Učesnici su usvojili nacrt usaglašenog pristupa za angažman NHRIs s ugovornim organima naglašavajući ono što NHRIs i ugovorni organi treba da čine. Ispod je posebni odjeljak za ono što NHRIs mogu da učine i tu se rezimiraju informacije koje su gore iznesene:

#### **NACRT USAGLAŠENOG PRISTUPA ZA ANGAŽMAN NACIONALNIH INSTITUCIJA ZA LJUDSKA PRAVA (NHRIs) U PROSECIMA UGOVORNIH ORGANA**

Poboljšanje angažmana s ugovornim organima – zajednički pristup:

Izvjestavanje:

- 1) NHRIs treba da se potrudu na obezbijede informacije za ugovorne organe koje treba da posluže u pripremi liste pitanja.
- 2) NHRIs treba da se upoznaju s novim smjernicama ugovornih organa o izvještavanju i pomoći vlastima da ih razumiju.
- 3) NHRIs treba da daju doprinos na odgovarajući način, pripremi državnog izvještaja u skladu s Pariskim principima, između ostalog i putem konsultacija ili davanja komentara na izvještaj države-potpisnice.
- 4) NHRIs treba da traže mogućnost da daju usmene prezentacija na radnim grupama ugovornih organa za pripremu sjednica, pored obezbjeđenja pisanih informacija prije zvaničnog ispitivanja državnog izvještaja.
- 5) Žalbe, postupak ispitivanja:
- 6) NHRIs treba da razmotre mogućnost olakšavanja ili davanja pomoći žrtvama u skladu s procedurama ugovornih organa .
- 7) NHRIs treba da lobiraju kod svojih država da pristanu na mehanizme podnošenja pojedinačnih žalbi ugovornim organima.
- 8) NHRIs treba da prate ocjene koje ugovorni organi daju u vezi s pojedinačnm žalbama radi praćenja aktivnosti koje preuzima država s tim u vezi.
- 9) NHRIs treba da prate privremene naloge koje izdaju ugovorni organi državama u vezi sa žalbama u kojima je predviđena nenadoknativa šteta.
- 10) NHRIs treba da se angažuju u postupku ispitivanja na odgovarajući način, između ostalog i putem brifinga i obezbjeđenja informacija.

Praćenje:

- 11) NHRIs treba da prate da li država distribuirala informacije svim relevantnim akterima o zaključnim napomenama i preporukama ugovornih organa i da podrže obavještavanje javnosti o ovim dokumentima.
- 12) NHRIs treba da podrže i budu domaćini sastanaka za praćenje provođenja zaključnih napomena i preporuka ugovornih organa uz učešće parlamenta, pripadnicima ministarstava, javnih organa, nevladinih organizacija i drugih relevantnih aktera građanskog društva.
- 13) NHRIs treba da prate efikasnost provođenja zaključnih napomena i preporuka ugovornih organa i daju uputstva o mogućem pravcu djelovanja.
- 14) NHRIs takođe treba da se angažuju s članovima parlamenta, pripadnicima ministarstava i drugih relevantnih javnih organa u vezi s primjenom napomena i preporuka.
- 15) Međunarodni instrumenti ljudskih prava:
- 16) NHRIs treba, u skladu s Pariskim principima, da podstaknu ratifikaciju međunarodnih instrumenata ljudskih prava i prihvatanje ovih instrumenata.
- 17) NHRIs treba da objavljuju i distribuiraju informacije u vezi s odgovarajućim instrumentima ljudskih prava i da se zalažu za kampanje edukacije.
- 18) NHRIs treba da pomognu vlastima i drugim akterima u razumijevanju, konceptualizaciji i kontekstualizaciji međunarodnih instrumenat.
- 19) NHRIs treba da informišu parlamente o obavezama države-potpisnice u odnosu na međunarodne instrumente ljudskih prava.
- 20) NHRIs treba da podstaknu povlačenje rezervi države-potpisnice izraženih prema određenom ugovoru o ljudskim pravima putem kampanja za podizanje svijesti javnosti.

Tematski anagažman

- 21) NHRIs kroz svoj tematski rad treba da se angažuju proaktivno s ugovornim organima i da ih pozivaju na tematske diskusije u vezi s opštim komentarima i preporukama.

Obuka

- 22) NHRIs treba da podrže izgradnju kapaciteta zvaničnih predstavnika države u vezi s postupcima izvještavanja, prikupljanja podataka za izvještaje i drugim relevantnim pitanjima u postupku pripreme i slanja izvještaja države.

## 4. Praktične informacije o ugovornim organima

**4.1. Komitet za ljudska prava (HRCttee):** stvoren 1976. godine s ciljem praćenja primjene Međunarodne Konvencije o građanskim i političkim pravima. Komitet se sastaje tri puta godišnje u sjednicama koje traju tri sedmice, obično u martu, u sjedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku, te u julu i oktobru/novembru u sjedištu Ujedinjenih nacija u Ženevi. U stavu VIII dokumenta o metodama rada, Komitet propisuje da u cilju obezbjeđenja svoje što bolje informisanosti poziva nevladine organizacije i NHRIs da dostave izvještaje s informacijama specifičnima za države-potpisnice čiji su izvještaji predmet razmatranja. Ove informacije treba dostaviti u pisanom obliku dovoljno vremena prije relevantne sjednice. Komitet odvaja prvo jutarnje zasjedanje svake plenarne sjednice da bi dao priliku predstavnicima nacionalnih institucija za ljudska prava i nevladinih organizacija da daju usmene izvještaje. Pored toga, informativni sastanci za vrijeme ručka se organizuju da bi se omogućilo nevladinim organizacijama i NHRIs da daju dodatne informacije članovima Komiteta prije nego što počnu ispitivati izvještaj države.

Više informacija o radu Komiteta za ljudska prava može se naći u publikaciji Građanska i politička prava: Komitet za ljudska prava, faktografija.

(PDF): <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet15rev.1en.pdf>.

### **Kontaktne informacije:**

#### **Fizička adresa:**

Human Rights Committee (CCPR)  
Human Rights Treaties Division (HRTD)  
OHCHR  
Palais Wilson - 52, rue des Pâquis  
CH-1201 Geneva (Switzerland)

**Za pojedinačne žalbe:**  
Petitions Team  
OHCHR- United Nations Office at Geneva  
1211 Geneva 10 (Switzerland)  
Fax: + 41 22 917 9022 (particularly for urgent matters)  
E-mail: [tb-petitions@ohchr.org](mailto:tb-petitions@ohchr.org)

#### **Poštanska adresa:**

UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10 Switzerland

Tel.: +41 22 917 92 61  
Fax: +41 22 917 90 08  
E-mail: [ccpr@ohchr.org](mailto:ccpr@ohchr.org)

**4.2. Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR): Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR):** formiran 1987. godine s mandatom vršenja monitoringa povjerenog Ekonomskom i socijalnom vijeću (ECOSOC) na osnovu Međunarodne Konvencije o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Komitet se sastaje dvaput godišnje na trosedmičnim sjednicama uz jednu sedmicu pripremnih sastanaka radne grupe, obično u maju i novembru u sjedištu Ujedinjenih nacija u Ženevi. U svom Generalnom komentaru broj 10 o ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava u zaštiti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, Komitet poziva države da u svoje izvještaje koje podnose Komitetu unesu i detalje o mandatu i glavnim aktivnostima NHRIs. Takođe, u dokumentu o svojim metodama rada (stav VII), Komitet daje mogućnost da mu NHRIs dostave relevantne informacije. One to mogu uraditi u pisanom obliku bilo kad prije razmatranja izvještaja dotične države. Radna grupa za pripremu sjednica Komiteta je takođe otvorena za dostavljanje informacija bilo lično, bilo u pisanoj formi od strane nacionalnih institucija za ljudska prava pod uslovom da se to odnosi na tačke dnevnog reda radne grupe. U svom Generalnom komentaru broj 10 CESCR naglašava značaj NHRIs u promociji i

obezbjeđenju nedjeljivosti i međuzavisnosti svih ljudskih prava. Komitet takođe predlaže aktivnosti koje NHRIs mogu preduzeti u promociji i zaštiti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.<sup>12</sup>

## Kontaktne informacije:

### Fizička adresa:

Committee on Economic, Social and Cultural Rights (CESCR)  
Human Rights Treaties Division (HRTD)  
OHCHR  
Palais Wilson - 52, rue des Pâquis  
CH-1201 Geneva (Switzerland)

### Poštanska adresa:

UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10 (Switzerland)

Tel.: +41 22 917 97 03  
Fax: +41 22 917 90 08  
E-mail: [cescr@ohchr.org](mailto:cescr@ohchr.org)  
[cescr@ohchr.org](mailto:cescr@ohchr.org)

**4.3. Komitet za ukidanje rasne diskriminacije (CERD):** prvi ugovorni organ uspostavljen još 1969. godine da bi pratio primjenu Međunarodne Konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Komitet se sastaje u sjedištu Ujedinjenih nacija u Ženevi i drži dvije sjednice godišnje koje traju po tri sedmice u februaru i avgustu. Prema pravilima postupka Komiteta (pravilo 40) NHRIs, *akreditovane da učestvuju u raspravama Vijeća za ljudska prava mogu se, uz saglasnost dotične zemlje-članice, obratiti Komitetu na zvaničnim sastancima u nezavisnom kapacitetu i imati zasebno mjesto u sali, o pitanjima koja se tiču dijaloga između Komiteta i zemlje-članice čiji izvještaj razmatra Komitet.*

NHRIs mogu takođe dati informacije o pitanjima koja se odnose na razmatranje izvještaja države i to na zvaničnim ili nezvaničnim sastancima izvan radnog vremena Komiteta, članovima Komiteta koji žele da prisustvuju takvim sastancima, kao i da odgovore na određena pitanja radi razjašnjenja ili dopune tim informacijama. Sekretarijat će obavijestiti NHRIs o programu rada Komiteta na pojedinačnim sjednicama i poslati im kopije izvještaja koje treba razmatrati Komitet. U svom Generalnom komentaru broj XXVIII, stav 2 (a), CERD je predložio da NHRIs pomognu svojim državama da ispune svoje obaveze u pogledu podnošenja izvještaja i da nadgledaju poštovanje zaključnih napomena i preporuka Komiteta<sup>13</sup>.

## Kontaktne informacije:

### Fizička adresa:

Human Rights Treaties Division  
OHCHR  
52 Rue Des Pâquis  
Palais Wilson  
CH-Geneva 1211

### Poštanska adresa:

UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10 (Switzerland)  
Tel.: +41 22 917 94 40

Fax: +41 22 917 90 08  
E-mail: [cerd@ohchr.org](mailto:cerd@ohchr.org)

### Za pojedinačne žalbe:

Petitions Team  
Office of the High Commissioner for Human Rights  
United Nations Office at Geneva  
1211 Geneva 10 (Switzerland)  
Fax: + 41 22 917 9022 (particularly for urgent matters)  
E-mail: [tb-petitions@ohchr.org](mailto:tb-petitions@ohchr.org)

<sup>12</sup> GC br. 10, <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cescr/comments.htm>

<sup>13</sup> « Praćenje svjetske konferencije protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i s njima povezane netolerancije ».

**4.4. Komitet za ukidanje diskriminacije žena (CEDAW):** prati provođenje Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena još od 1982. godine. Komitet se sastaje dva do tri puta godišnje i u Ženevi i u Njujorku, na sjednicama koje traju tri sedmice uz dodatnu sedmicu radne grupe za pripremu. Još od svojih prvih sjednica Komitet je ohrabrivao nevladine organizacije da prate njegov rad. Da bi obezbijedio svoju što bolju informisanost, Komitet takođe podstiče predstavnike nacionalnih institucija za ljudska prava da dostave specifične informacije za zemlju čiji izvještaj razmatraju. NHRIs mogu isto tako dati informacije specifične za zemlju čiji se izvještaj razmatra na radnoj grupi za pripremu sjednice. Komitet ostavlja vrijeme za predstavnike nacionalnih institucija za ljudska prava da prezentiraju svoje informacije. Za svaku sjednicu i pripremnu sjednicu, Komitet ažurira obavještenja o učešću nevladinih organizacija i nacionalnih institucija za ljudska prava gdje ih podstiče da daju informacije o pitanjima relevantnima za primjenu Konvencije od strane države čiji se izvještaj razmatra i da daju korisne praktične informacije. Ova obavještenja se na web stranici CEDAW-a : <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/sessions.htm>.

Na svojoj četrdeset prvoj sjednici u julu 2008. godine Konvencija je odlučio da uvede postupak praćenja u kome se identifikuje jedan broj prioriternih bojazni i preporuke iz zaključnih napomena. Države-potpisnice treba da u roku od jedne ili dvije godine obezbijede informacije o mjerama koje su preduzete za realizaciju ovih preporuka. Nevladine organizacije i NHRIs mogu takođe dostaviti Komitetu pisane informacije o primjeni ovih specifičnih preporuka od strane države-potpisnice.

### **Kontaktne informacije:**

**Fizička adresa:**

Human Rights Treaties Division  
OHCHR  
52 Rue Des Paquis  
Palais Wilson  
CH-Geneva 1211

**Poštanska adresa:**

Secretariat –CEDAW  
UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10  
Switzerland  
Tel: +41 22 917 94 43  
Fax: +41 22 917 90 08  
E-mail: [cedaw@ohchr.org](mailto:cedaw@ohchr.org)

Sekretar CEDAW-a: Bradford Smith, Room 1-012, Palais Wilson, 52 Rue des Paquis, 1201, Geneva, Tel+41 22 917-9335

**4.5. Komitet protiv torture (CAT),** stvoren 1987. godine, prati primjenu Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka. Komitet se sastaje u Ženeva i obično ima dvije sjednice godišnje koje traju po četiri sedmice u maju i četiri sedmice u novembru. Komitet prima informacije od NHRIs: pisane informacije za listu pitanja, pisane informacije za razmatranje izvještaja države-potpisnice, usmene informacije prije razmatranja izvještaja države-potpisnice, pismene informacije u postupku praćenja, a takođe se i izvještači za zemlje i relevantni članovi Komiteta sastaju s nacionalnim institucijama za ljudska prava. Ovo se sve odvija prije razmatranja izvještaja države-potpisnice.

U maju 2003. godine Komitet je usvojio postupak praćenja kojim se specifično identifikuju određene bojazni i preporuke iz zaključnih napomena koje su ozbiljne, zaštitne i koje se mogu postići u toku jedne godine. Od država-potpisnica se traži da daju informacije o mjerama koje su preduzele radi realizacije ovih preporuka. Informacije koje države-potpisnice daju u postupku praćenja dostupne su javnosti, kao i pisma izvještača za praćenje koga imenuje Komitet. Nevladine organizacije i NHRIs mogu takođe dostaviti pisane informacije Komitetu u sklopu ovog postupka praćenja provođenja preporuka od strane države-potpisnice.



U maju 2007. godine, Komitet protiv torture usvojio je novi opcioni postupak izvještavanja koji se sastoji od pripreme liste pitanja koja treba dostaviti državama-potpisnicama prije nego što one dostave svoje periodične izvještaje (ove liste su poznate kao liste pitanja prije izvještavanja - LPPI). Ova nova procedura neće se primijeniti ni na inicijalne izvještaje država-potpisnica ni na periodične izvještaje koji su već dostavljeni i čekaju razmatranje Komiteta, nego će se primijeniti na sve periodične izvještaje prema spomenutim kriterijumima. Ova LPPI će se pripremati i usvajati u zavisnosti od roka za dostavljanje izvještaja države-potpisnice i biće dostavljena dotičnoj državi-potpisnici najmanje godinu dana prije datuma kada izvještaj mora biti poslan.

Odgovor države-potpisnice na LPPI će predstavljati njen izvještaj prema članu 19 Konvencije. Komitet je mišljenja da će ova procedura pomoći državama-potpisnicama u pripremi i dostavi fokusiranih izvještaja. Ove LPPI koje se šalju državama-potpisnicama prije nego što one naprave svoje izvještaje biće im smjernice za pripremu i sadržaj njihovog periodičnog izvještaja, olakšaće proces izvještavanja i ojačati kapacitet država-potpisnica za ispunjavanje njihovih obaveza pravovremeno i efikasno.

Nakon dostave odgovora države-potpisnice na LPPI, prije razmatranja izvještaja države više se ne šalju nikakva druga pitanja. Pored toga, izvještaji koje Komitet primi prema ovoj proceduri stavljaju se na dnevni red kao prioritetni. Nevladine organizacije i NHRIs takođe mogu dostaviti pisane informacije Komitetu prema istoj proceduri.

Komitet ohrabruje nevladine organizacije i NHRIs da dostave svoje informacije organizovane prema odgovarajućim članovima Konvencije i/ili tematski što obuhvata i relevantne bojazni i preporuke. Informacije koje dostavljaju nevladine organizacije i NHRIs moraju biti u elektronskom obliku upućene Sekretarijatu. Više informacija o učešću NHRI u CAT-u može se naći na adresi: [http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/follow\\_up\\_ngo.htm](http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/follow_up_ngo.htm).

## Kontaktne informacije:

### Fizička adresa:

Secretariat of the Committee against Torture  
Human Rights Treaties Division  
Palais Wilson-52 Rue Des Paquis  
OHCHR  
CH-1211 Geneva  
Switzerland

### Poštanska adresa:

UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10  
Tel : +41 22 917 97 06  
Fax : +41 22 917 9008  
Email : [cat@ohchr.org](mailto:cat@ohchr.org)

### Za pojedinačne žalbe:

The Petitions Team  
OHCHR-UN Office at Geneva  
CH-1211 Geneva 10  
Fax: +41 22 917 9022 (particularly for urgent matters)  
E-mail: [tb-petitions@ohchr.org](mailto:tb-petitions@ohchr.org)

**4.5.1. OPCAT- Potkomitet za prevenciju torture (SPT):** prvu sjednicu održao je u februaru 2007. godine. Mandat SPT je dvojak: posjeta svim mjestima gdje su ljudi zatvoreni u državama-potpisnicama i pomoć i savjeti i državama-potpisnicama i nezavisnim nacionalnim organima za prevenciju torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka, nacionalnim preventivnim mehanizmima (NPMs).

Potkomitet se sastaje tri puta godišnje u sjednicama koje traju jednu sedmicu u sjedištu Ujedinjenih nacija u Ženevi. On takođe obavlja redovne posjete mjestima gdje su lica lišena slobode u cilju sprečavanja torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka. Opcioni Protokol uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka ("Opcional Protokol") donosi značajna, detaljna uputstva u vezi s uspostavom nacionalnog preventivnog mehanizma ("NPM") što obuhvata njegov mandat i ovlaštenja. NHRIs mogu biti određene da budu nacionalni preventivni mehanizmi prema OP-CAT-u. Trenutno, 12 NHRIs je određeno da budu NPM.

## Kontaktne informacije:

### Fizička adresa:

Human Rights Treaties Division  
OHCHR  
52 Rue Des Paquis  
Palais Wilson  
CH-Geneva 1211

### Poštanska adresa:

Secretariat of the Subcommittee on Prevention of Torture  
UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10  
Switzerland

Tel: +41 22 917 9332, Fax: +41 22 917 90 22,  
E-mail: [opcat@ohchr.org](mailto:opcat@ohchr.org)

**4.6. Komitet za prava djece (CRC):** od 1990. godine prati primjenu Konvencije o pravima djeteta od strane zemalja-članica, kao i dva opciona protokola koja se odnose na uključenost djece u oružane sukobe (CRC OPAC) i prodaje djece, dječje prostitucije i dječje pornografije (CRC OPSC).

Komitet se sastaje tri puta godišnje u sjednicama od tri sedmice i tri jednodnevnice radne grupe za pripremu i to u januaru, maju i septembru u sjedištu Ujedinjenih nacija u Ženevi. Komitet sistematski podstiče NHRIs, uključujući i institucije ombudsmana za djecu da dostave pisane informacije/dokumentaciju da bi Komitet stekao sveobuhvatnu sliku o primjeni Konvencije u dotičnoj zemlji.

NHRIs takođe mogu učestvovati na zvaničnim i nezvaničnim sastancima, te u radu radne grupe za pripremu sjednica CRC-a. NHRIs i drugi nadležni organi mogu tražiti privatni sastanak s Komitetom. Ovo je naglašeno u dokumentima CRC-a o metodama rada u članu orking VIII. Komitet dosljedno izdaje preporuke koje se odnose na NHRIs gdje zahtijeva od država da dostave informacije o postojanju "nezavisnog organa uspostavljenog radi promocije i zaštite prava djeteta" (odnosi se na Opšti komentar broj 2 iz 2002. godine).<sup>14</sup>

## Kontaktne informacije:

### Fizička adresa:

Human Rights Treaties Division  
OHCHR  
Palais Wilson (1-066)  
CH-Geneva 1211  
Geneva, Switzerland

### Poštanska adresa:

CRC Secretariat, UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10 (Switzerland)

Tel.: +41 22 917 93 58  
Fax: +41 22 917 90 08  
E-mail: [crc@ohchr.org](mailto:crc@ohchr.org)

---

<sup>14</sup> <sup>14</sup> GC n. 2, [http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC2\\_en.doc](http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/GC2_en.doc)

**4.7. Komitet o radnicima migrantima (CMW):** održao svoju prvu sjednicu u martu 2004. godine i prati primjenu Međunarodne Konvencije o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica.

Komitet se sastaje u Ženevi i obično drži dvije sjednice godišnje, obično u aprilu i u jesen. Članom 74(4) Konvencije o radnicima migrantima i njihovim porodicama, Komitet poziva NHRIs da dostave Komitetu na razmatranje pisane informacije o pitanjima kojima se bavi Konvencija i koja spadaju u njihov domen djelovanja. NHRIs takođe mogu prisustvovati sjednicama i privatno izvještavati Komitet ako to žele tokom pripreme liste pitanja. NHRIs takođe mogu izvještavati Komitet na javnim sjednicama kada se razmatra izvještaj države-potpisnice. U svom godišnjem izvještaju za 2006. godinu CMW je naznačio svoju odluku da pruži priliku nacionalnim institucijama za ljudska prava iz zemalja čiji se izvještaji razmatraju da daju izjave tokom zvanične sjednice.<sup>15</sup>

#### **Kontaktne informacije:**

**Fizička adresa:**

Human Rights Treaties Division  
OHCHR  
Palais Wilson (1-066)  
CH-Geneva 1211 Geneva 10  
Geneva, Switzerland

**Mailing Address:**

UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10, Switzerland

Secretary a.i of the Committee on Migrant Workers : Noemy Barrita-Chagoya email: nbarrita-chagoya@ohchr.org Tel. (41 22) 917 9695

**4.8. Komitet za prava lica s invaliditetom (CRPD):** Komitet za prava lica s invaliditetom uspostavljen je u novembru 2008. godine, a prvu inauguralnu sjednicu održao je u februaru 2009. Sastaje se dva puta godišnje na zasjedanju koje traje jednu sedmicu, obično u februaru i oktobru u sjedištu Ujedinjenih nacija u Ženevi. Komitet može pozvati specijalizovane agencije i organe Ujedinjenih nacija, kao i međuvladine organizacije, nacionalne institucije za ljudska prava (posebno nacionalne organe za monitoring uspostavljene prema članovima 16, stav 3 i 33, stav 2, Konvencije), nevladine organizacije, uključujući i one koje predstavljaju lica s invaliditetom i druge organe ili pojedine stručnjake da dostave Komitetu na razmatranje pisane informacije o pitanjima kojima se bavi Konvencija i koja su obuhvaćena njihovim mandatom. Prema članu 51 Pravila postupka, Komitet može pozvati NHRIs da daju usmene ili pisane izjave i informacije ili dokumentaciju iz oblasti relevantnih za aktivnosti Komiteta prema Konvenciji na sjednicama Komiteta.<sup>16</sup>

#### **Kontaktne informacije:**

**Fizička adresa:**

Human Rights Treaties Division  
Office of the High Commissioner for Human Rights  
Palais Wilson: 52 rue des Pâquis, CH-1201, Geneva, Switzerland

**Poštanska adresa:**

UNOG-OHCHR  
CH-1211 Geneva 10, Switzerland  
Tel. +41.22.917.90.00  
Email: crpd@ohchr.org

**Kontakt za pojedinačne žalbe:**

Petitions Unit  
Human Rights Treaties Division

---

<sup>15</sup> Vidjeti kompletan tekst izvještaja <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/436/66/PDF/G0643666.pdf?OpenElement>.

<sup>16</sup> Pravila postupka Komiteta su na: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G04/414/27/PDF/G0441427.pdf?OpenElement>.

**4.9. Komitet za prisilne nestanke (CED):** Komitet se sastaje u Ženevi i obično održava dvije sjednice godišnje. Konvencija je stupila na snagu u decembru 2010. godine. Više informacija biće dostupno kasnije.

**4.10. Međukomitetski sastanak:** Godišnji sastanak predsjedavajućih organa ugovora o ljudskim pravima predstavlja jedan forum za članove devet ugovornih organa gdje oni mogu diskutovati o svom radu i razmotriti načine da se efikasnost tog rada unaprijedi, kao i čitav sistem ugovornih organa. Pitanja koja se obrađuju na ovim sastancima obuhvataju, između ostalog i usmjeravanje i generalno poboljšanje procedura izvještavanja o ljudskim pravima, usklađivanje metoda rada komiteta, praćenje svjetskih konferencija, kao i finansijska pitanja. Od 2002. godine održava se međukomitetski sastanak kome prisustvuju, pored predsjedavajućih, po dva člana svakog komiteta. Ovaj sastanak se takođe održava da bi se prodiskutovala navedena pitanja. Od 2008. godine međukomitetski sastanak se održava dvaput godišnje da bi se, između ostalog, izradile smjernice za poboljšanje i usklađivanje metoda rada organa ugovora o ljudskim pravima. Tokom devetnaestog međukomitetskog sastanka naglašena je potreba jače saradnje ugovornih organa i NHRIs (izvještaj s devetnaestog sastanka predsjedavajućih ugovornih organa o ljudskim pravima HRI/MC/2007/ 2, stav 19). Međukomitetski sastanak takođe naglašava značajnu ulogu koju igraju nacionalne institucije za ljudska prava i građansko društvo, uključujući i nevladine organizacije, u odnosu na praćenje na nacionalnom nivou (izvještaj predsjedavajućih organa ugovora o ljudskim pravima na dvadeset prvoj sjednici održanoj u Ženevi 2. i 3. jula 2009., stav 17). Predsjedavajući ICC-a i predstavnik u Ženevi učestvovali su na ovim sastancima gdje su lobirali za poboljšane i usklađene procedure interakcije nacionalnih institucija za ljudska prava s ugovornim organima.

## 5. Opšte informacije za kontakt

### **Kontakt s ugovornim organima:**

Sve komitete moguće je kontaktirati poštom preko Kancelarije Visokog komesara za ljudska prava u Ženevi na adresi:

[unijeti ime komiteta]

United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR-UNOG)

CH-1211 Geneva 10 - Switzerland

Fax: +41 (0)22 917 90 29

Website: [www.ohchr.org](http://www.ohchr.org)

### **Kontakt s NIRMS-om:**

Kancelarija Visokog komesara za ljudska prava

Odjeljenje za nacionalne institucije i regionalne mehanizme

Fokalna točka za ugovorne organe:

Liza Sekaggya

Tel: +41 22 928 9416

Fax : + 41 229289018

E-mail: [LSekaggya@ohchr.org](mailto:LSekaggya@ohchr.org)

**Međunarodni koordinacioni komitet nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava – predstavnik u Ženevi**

Katherina Rose

Email: [K.rose@europe.com](mailto:K.rose@europe.com)

Korisne informacije o NHRIs i ugovornim organima mogu se naći na sajtovima: [www.nhri.ohchr.org](http://www.nhri.ohchr.org) u dijelu koji se odnosi na ugovorne organe.

Web stranica OHCHR-a

[www.ohchr.org](http://www.ohchr.org)